

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 24. V Ljubljani, 31. decembra 1892. Leto IX.

Obseg: O novem letu. — Praktiška mišja past. — Kdaj je telico prvokrat voditi. — O pomenu in uporabi umetnih gnojil. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Ob novem letu.

S pričujočo številko završujemo IX. letnik našega lista in s prihodnjo številko pričnemo novi, to je X. letnik. Kmetijska družba kot lastnica „Kmetovalca“ je v prijetnem položaju, da bi ji ne bilo treba prijavljati v svojem listu običajnega vabila na naročbo, oziroma za pristop k družbi, kajti pregled računov konci leta kaže, da niti dva odstotka dosedanjih članov, oziroma naročnikov ni ali ne bode odstopilo, pač pa nam je za bodoče leto nekaj stotin novih udov zagotovljenih.

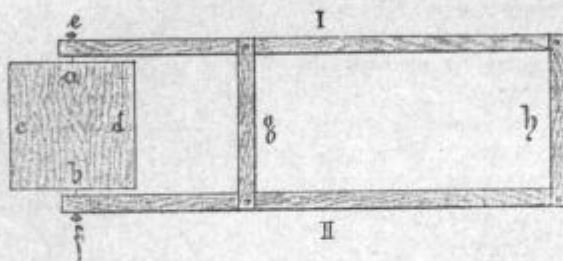
Če nam torej ni treba prigovarjati dosedanjim članom in naročnikom, naj ostanejo zvesti družbi tudi v bodočem letu, vendar ne bomo zamuditi prilike, katero nam daje novo leto, da se obrachamo s prošnjo do častitih naših članov, naj nam pridobodo veliko novih udov. Glavni odbor kmetijske družbe ne prosi tega v svojo korist, ampak v korist družbe, torej članov samih, kajti družba dosega svoj smoter tem laže in pridobiva tem večji vpliv v borbi za kmetijske interese, kolikor večje je število njenih članov.

Z letom 1892. je družba završila svoj stoinpetindvajsetletni obstanek, na katerega sme s ponosom gledati. Ne zastarela, marveč krepka in pomlajena stoji danes na trdni podlogi, katero ji daje skupno za blaginjo kmetijstva in naroda našega delujoče veliko število članov. Razne razmere so nanesle, da je kmetijstvo naše dežele proti zahtevam novega časa zaostalo, a v zadnjem desetletju se je prebudila tudi ona, in gotovo ne pretiravamo,

če trdimo, da v tem času niso po vsej Avstriji kmetovalci nikoder toliko napredovali, kolikor pri nas. Gotovo ne trdimo preveč, če rečemo, da ima zasluge za ta napredek skoro izključno le naša družba. Preteklo je še malo časa od tedaj, ko je bila kmetijska družba komaj po imenu poznana, a danes vedo povsod za njo, in mnogoštevilne podružnice raztezajo svoje vrlo delovanje v oddaljene gorske vasi ter širijo umno kmetijstvo v blagor posameznikom in vsej deželi. Slabi položaj, v katerem se nahaja kmetijstvo sploh, nalaga družbi za bodoči čas veliko truda in posla, a prebili bomo slabe čase z zaupanjem v Boga in z nado do boljše bodočnosti. Ako si bomo sami pomagali, pomagal nam bo tudi Bog, zato pa ne držimo križem rok, ampak delajmo z vsemi silami v svoj prid. Kdor pa naše razmere količkaj pozna, mora priznati, da vsak, ki dela za prospeh kmetijske družbe na en ali drug način, največ pripomaga

k napredku v kmetijstvu. Iz tega sledi, da se naš kmetijski stan mora vedno tesneje oklepiti naše družbe in da moramo delati na to, da bode vsak gospodar, ki le količkaj zmore, tudi postal član kmetijske družbe.

Ko si danes voščimo vsi člani drug drugemu novo leto, ne ostani voščilo le prazna beseda, marveč delajmo s skupnimi silami, da nam Bog skoraj podeli veselo in srečno novo leto za toliko trpeči kmetijski stan. A le s skupnimi silami moremo kaj doseči, zato pa tudi letos, ko završujemo leto, ponavljamo klic: Vsak član naj sebi in vsemu kmetijskemu stanu na korist

Podoba 64.

pridobi družbi vsako leto vsaj enega novega člana!

Praktiška mišja past.

Da miši delajo veliko škodo, izkusila je že vsaka gospodinja. Najboljše sredstvo zoper nje je v nastopnih vrstah popisana past, ki je zelo praktiška, razen tega pa tudi cena in tako preprosta, da jo naredi vsak, ki količak zna delati z mizarskim orodjem. Ta past, ki v kratkem času vlovi veliko miši ter se sama nastavlja, sestavljena je, kakor kaže podoba 64., iz tanke in prav gladke 20 cm široke in toliko dolge deščice *a, b, c, d* in iz okvira *l, II*. Okvir mora biti tako narejen, kakor kaže podoba. Pri *e* in *f* sta zataknena skozi okvir okrogla žeblička, katera deščico tako drži, da se prav na rahlo suče. Pri *c* se nastavi vada, na pr. slanina. Past se tako nastavi, da je konec deščice pri *d* še podprt, a sprednji del pri *c* pa premičen. Pod pregibljivi del deščice se nastavi velika in visoka posoda, ki naj ima prav gladke stene in v katero more priti tudi voda. Ako miš priteče po vado ter zleti na konec deščice, povese se deščica, miš pade v vodo, a deščica skoči nazaj v svojo lego. Da past služi, mora se deščica prav lahko sukati, kar je zavisno od žebličev pri *e* in *f*, ki morata biti zelo tanka in gladka. Najboljši so v ta namen konci od zlomljene pletilne igle. Zadnji konec deščice bodi za spoznanje teži nego sprednji, zato bodita žeblička malo čez sredo pritrjena. a ne preveč, drugače bi se deščica prepočasi povesala. Deščica mora biti prav zelo gladka, da miš po njej zdrsne. Vada ne bodi prevelika in pritrjena, da z mišjo vred ne zdrsne v posodo.

Kedaj je telico prvikrat voditi.

Govedarstvo trpi pri nas veliko škodo tudi zaradi tega, ker pripuščajo gospodarji premlade telice. Taki gospodarji si pač mislijo, da jim bodo dajale živali dosti večje koristi, če jih začno rabiti v zgodnji mladosti za pleme. Svoje napačno ravnanje pa opravičujejo zlasti s trditvijo, da postane zgodaj pripuščena telica boljša molznica. Nekateri gospodarji se pa zopet preveč bojé, da bi jim telice ostale jalove, ko bi odlašali nekaj časa s plemenitvijo, in zagadel vodijo telice, kakor hitro se začno pojati.

To ravnanje je popolnoma napačno in na veliko kvar naši govedoreji.

Prezgodnje pripuščanje ima ta nasledek, da živali zastanejo za vse življenje v rasti in da dajo prvikrat slabotna teleta, ki po navadi niso za daljno rejo. Prva teleta od premladih prvesnic dobi pri nas z večine mesar v roke. A tega bi nikakor ne bilo treba, ko bi naši gospodarji vodili dovolj razvite telice, ker od doraslih telic so tudi teleta zadosti čvrsta in krepka za rejo. To opazujemo lahko pri vseh drugih domačih in divjih živalih, ki se plemené v pravi starosti.

Da bi pa bile zgodaj pripuščene telice potem boljše za molžo, to še ni dognano. Pripeti se sicer res, da je včasih zgodaj pripuščena žival boljša molznica, ali take živali pridejo zato navadno tudi prej ob mlečnost, tako da jih ne moremo nikdar toliko časa pridržati za rejo kakor pa telice, s katerimi smo pravilno ravnali ter jih vodili, ko so že dovolj dorasle.

Kedaj so pa telice dovolj čvrste za plemenitev? V naših razmerah so poprek s 1½ letom že toliko močne, da jih lahko pripuščamo k juncu. Če je telica posebno

čvrsta in dobro razvita, vodimo jo lahko tudi že v 1¼ leta. V nasprotnem slučaju pa kaže čakati do 1¾ leta ali pa še dalje. Dotlej lahko čakamo. Zaradi tega se bodo živali venderle obrejele. Sicer pa moramo v tem oziru pokladati našim gospodarjem to le na srce: Skrbite, da se ne bodo začele telice prehitro pojati! Prezgodnjemu pojanju sta večidel vzrok ali pre-dobra reja ali pa obila dotika z junci.

Telice je zagadel v hlevu ločiti od juncev in jih, kedar se imajo pojati, krmiti z manj tečno krmo. Sploh jih je imeti v tej starosti bolj na malem in trdem, o paši jih je pa goniti tudi ob slabem deževnem vremenu venkaj.

Če bomo tako ravnali, nadejati se smemo veliko lepših uspehov pri govedoreji!

O pomenu in uporabi umetnih gnojil.

XI.

Kakega pomena pa so umetna gnojila za kmetijstvo?

Umetna gnojila ne morejo nikdar in nikoli popolnoma nadomeščevati živinskega gnoja. Slednji ima namreč vse rastlinske redilne snovi v sebi, umetna gnojila pa le posebno važne kakor: dušik, kalij in fosforno kislino. Razen tega ima živinski gnoj ono moč, da fizikalna svojstva zemlje lahko izboljšava, kar se z umetnim gnojem ne more doseči. Umetni gnoj je vender le vsled tega tem večega pomena, ker združen z živinskim gnojem izvrstno vpliva na rastlinsko rast.

Pomen umetnih gnojil za poljedelstvo lahko združimo v te le točke:

1.) Z umetnimi gnojili lahko izboljšamo hitro plodovitost zemlje in dobroto poljskih pridelkov. Umetna gnojila so rastlinam, rastočim v slabi zemlji, izvrsten pripomoček, da dobro uspevajo.

2.) Z umetnimi gnojili moremo hitro okrepčati zemljo, ki je zaradi slabega obdelovanja oslabela. Njena moč in plodovitost se ne povrne samo, marveč tudi izdatno pomnoži.

3.) Zemljo, ki je nismo še nikdar obdelovali, moremo napraviti z umetnimi gnojili, akoravno primeroma le malo ž njimi pognojimo, bolj plodovito, da dobimo od nje več pridelkov, nego če bi bili gnojili samo z živinskim gnojem.

4.) Bolehajoče in slabe setve, zlasti žitne, se z umetnim gnojenjem, ako se to zgodi o pravem času in le z malenkostjo teh gnojil, čudno hitro porastejo in okrepčajo ter nam obrode veliko sadu. Posebne važnosti je čilski solitar.

5.) Z umetnimi gnojili preidemo lahko primeroma hitro na istem polji od enega kolobarjenja na drugo, ne da bi zato manj pridelali. Na ta način gospodarji lahko na polji veliko prosteje, kar je posebno tedaj velike važnosti, ako ti je do tega, da si pridobiš največ čistega dohodka od rastlin, katerih imaš največ nasajenih.

6.) Še celo, ako ti je neugodno vreme polje opustošilo, si lahko z umetnim gnojem, ki ima silno veliko moč, hitro pomagaš, da zemlja zopet zadobi redilno moč, kar je posebno po viših, mrzlejših gorskih legah silno velike važnosti.

7.) Po gorskih legah ima umetno gnojenje še to bistveno in veliko prednost, da lahko s primeroma najmanjšimi stroški gnojimo; kajti le malo meterskih centov umetnega gnoja zadostuje za celih sto oral. Na strmo in težko dohodno polje ne moreš nikakor živinskega gnoja

brez velikih stroškov spraviti, umetnega gnoja pa lahko v vreči tja nanosiš. Umetni gnoj ne ohrani samo plodovitosti zemlje, marveč jo le še povekša.

8.) Končno naj le še omenimo, da so umetna gnojila pri posebnih nasadih na pr. v vinogradih ali na polji, kjer imaš nasajen hmelj ali druge rastline, ki se v trgovini visoko cenijo, največega vpliva.

XII.

Kako naj se uporabljajo umetna gnojila pri različnih nasadih?

Za uporabo umetnih gnojil, katera bi bila prikladna pri vseh razmerah in povsod gotovo uspešna, ne moremo podati nobenega posebnega pravila; gospodar naj torej sam po svojem načinu poskuša s tem gnojenjem. Važnejša gnojila mora gospodar sam na vsem svojem polji na razne načine poskusiti. Razumen gospodar se bode rad poprijel vseh teh gnojilnih načinov, ki mu sploh ne delajo veliko truda, ako pomisli, da bode tako poljedelstvo njegovo imelo veliko koristi. Vednost in lastna izkušnja bosta mu v jako veliko pomoč.

V posameznih slučajih naj se rabijo ta le gnojila:

1. Za zrnino in sploh za vsako žito, ki raste na težki in zelo živi zemlji, katero si poprej gnojil z živalskim gnojem, jemlji zlasti superfosfat koščene moke. Gnoji pa jeseni ali na spomlad. Za suho, lahko zemljo uporabljaj jeseni a monijakov superfosfat, spomladi pa solitarjev superfosfat. Za zaostale, elabo rastoče ali bolehaajoče setve pristuje najbolje čilski solitar. Ako se ž njim pognoji po vrhu, zadostuje 50 — 70 kilogr. čilskega solitarja za oralo (à 1600 □°). S superfosfati pognoji se oralo z 200 — 250 kilogramov.

2.) Kar zadeva gnojenje krompirja, živinske in sladorne pese, omenjamo sledeče:

Za krompir se uporablja z uspehom superfosfat koščene moke, ki ga zadostuje za oralo 150 — 250 kilogramov. Za pično peso je dober superfosfat koščene moke, ako se mu pridene čilski solitar.

Spomladi namreč primešaj 150—200 kilogramom superfosfata koščene moke 30—50 kilogramov čilskega solitarja. Sladorni pesi ugaja najbolj superfosfat čilskega solitarja ali pa superfosfat koščene moke, ako mu prideneš žveplenokislega kalija. Pri tem načinu gnojenja je posebno koristno, ako tla, oziroma rastline večkrat okoplješ. Tu naj opozorimo, da se to gnojenje, bodisi samo na sebi ali pa zmešano z živalskim gnojem, najbolje prilega, če pognojimo in potrosimo zemljo po vrhu ali po razorih, ko smo zemljo poprej razorali in sicer dvakrat po dolgem in počez, da se gnoj popolnoma razdeli. Gnoji pa vedno v mirnem vremenu. Izvzemši čilski solitar, katerega uporabi zgodaj spomladi zmešanega s prstjo za površno gnojenje, moraš vsa druga gnojila, ako hočeš, da bodo dobre prospevala, bodisi jeseni ali spomladi, globokeje pod setev spraviti, kar storiš, če z brano globoko povlečeš.

3.) Travnikom, posebno pa onim, ki imajo močno zemljo, ugaja najbolj kak superfosfat. Pri tem načinu travnik jeseni ali spomladi z brano razgrebi, z gnojem potrosi in potem zopet povlači. Za eno oralo porabi najmanj 150 kilogramov superfosta. Strnenim setvam in travi najbolj ugajajo dušičnate kalijske soli.

4.) Umetni gnoj koristi posebno hmelju. Njemu gnoji s kakim superfosfatom, pomešanim s solitarnim kalijem. Gnoji pa hmelj tako, da pri vsaki rastlini izkoplješ 30—40 cm globoko jamo, deneš v njo kakih 10 dekagramov gnoja ter jo zopet zasuješ.

5.) Tudi po vinogradih dosežeš lahko z umetnim gnojem mnogo uspeha. Kakor je znano, potrebuje trta

tla, ki imajo mnogo raztopnih, rastlino redečih snovi v sebi. Te snovi morajo biti pa tudi globokeje v zemlji, da jih tudi globoko segajoče trtne korenine lahko uživajo. Mi žalibog vinogradov še celo z živalskim gnojem ne gnojimo. Vsaka vinska letina pa slabi tla, trte se ne morejo dovolj močno razvijati, in tu je vzrok, zakaj raznovrstni škodljivci trti leto za letom toliko škodujejo. Da trto ohranimo krepko, treba jo je močno gnojiti. Ker pa tudi najboljši gospodarji ne morejo dobivati toliko živalskega gnoja, da bi ga le nekaj preostajalo za vinograde, in ker po drugi strani izvažanje živalskega gnoja v visoke lege napravlja veliko stroškov, služijo v to najboljše umetna gnojila. Zlasti bi ugajal posebno dobro kak superfosfat kalijevega solitarja. S tem načinom gnojenja ne povišaš le vinskih pridelkov za 20—30 %, marveč krepčaš tudi razvijanje listja in trtnega lesa. Gnojila, ki imajo dušik v sebi, med njimi posebno čilski solitar, vplivajo posebno na razvijanje trtnih mladik, kalijske soli pa in superfosfati množijo trtne pridelke. Nemci in Francozje so dosegli s tem, da so uporabljali umetna gnojila, prav veliko uspeha. Najboljši gnoj za trte je, kakor smo že omenili, kak superfosfat kalijevega solitarja. Pozno jeseni ali zgodaj spomladi gnoji trtam tako, da okrog vsake izkoplješ kakih 40 cm globoko in ravno tako široko jamo, toda ne preblizu korenin, oziroma trte. V to jamo potrosi 10 dekagramov gnoja ter jo zopet zasuj.

6.) Tudi za gnojenje sadnega drevja priporočamo umetna gnojila, katera pa v tem slučaju rabi mešana z živalskim gnojem. Pognoji najpoprej z živalskim gnojem in potrosi potem tla s kako mešanico žveplenokislega kalija in koščene moke ali Thomasove žlindre. Kalij in fosforna kislina zelo pospešujeta dobro rast. S tem gnojenjem dozori les, les postaja pa z gnojenjem z živalskim gnojem „gobast“ in voden.

7.) Končno naj še omenimo, da lahko umetni gnoj rabimo in to z največjim uspehom tudi pri vrtnih in sočivnatih zeliščnih nasadih.

Docent dr. E. Kramer.

Razne reči.

— **Lastovke in čebele.** Jako je razširjeno mnenje, da se lastovke ne smejo pustiti blizu ulnjakov, ker love in jedo čebele. Novejše preiskave so pokazale, da lastovice jedo le trote, čebel delavk, katere pikajo, pa ne.

— **Krompir se mora okopavati,** da se zatre plevel in tako dobi več zraka, svetlobe in redelnih snovi krompir. Z okopavanjem se tudi doseže, da se zemlja v vročih poletjih preveč ne presuši, in da vlažnost pride globokeje v zemljo. Zrak tudi skozi zrahljano prst laže pride do rastlinskih korenin.

— **Solnčnično seme** je dobra piča za perutnino. Kokoši, katerim se daje to seme, obilneje neso in dobe lepše perje, kar je posebne važnosti, če se kokoši mislijo pokazati na kaki razstavi.

— **Ugoden vpliv snega na rodovitnost zemlje.** Znano je, da sneg naredi zemljo rodovitnejšo. Dolgo se ni vedelo zakaj. Sedaj je pa znano, da je v zraku mnogo amonijaka, ta amonjak pa dež ali pa sneg vzame s seboj na tla. Pri dežju mnogo tega amonjaka voda dalje odnese. Če pa sneg lepo počasi kopni, pa ves ta amonjak pride v zemljo.

— **Posušenje mleka.** Kmet v Šleziji, znan živinorejec, je s tem pregnal mleko pri kravi, katero je hotel debeliti, da je pod vimenom držal vročo opeko in na njo molzel mleko. Mlečne pare so dosegle, da krava ni več mleka dajala.

— **Kako ohraniti meso.** Kjer ni ledenice, se meso ohrani, če se dene v siratko ali kislo mleko. V takam mleku se meso več tednov ne izpridi.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 242. Kako je narediti, da dobi železna peč, ki je čez poletje zarjevela, zopet svojo lepo barvo? (F. K. v B.)

Odgovor: Zarjevelo peč je najprvo dobro osnažiti, na pr. s kako prav ostro ščetjo, potem pa namazati s čopičem z smesjo od vode in grafitove moke. Taka namazana in posušena peč se zlika s ščetjo, kakor se likajo čevlji. Enkratno likanje sicer zadostuje za celo zimo, vendar priporočamo konci zime peč v novič zlikati, ker potem čez poletje ne zarjavi in ker jo je vsled tega prihodnjo zimo lažje in hitreje osnažiti. Ako je pa peč prav zelo rjasta, potem jo pa najprve namažite prav dobro s petrolejem ter jo šele čes nekaj ur dobro zdrgnite in zbršite ter slednjič z vodo izmijte. Tako osnaženo peč potem z grafitovo moko namažite. Grafitove moke dobite v vsaki prodajalnici železnega blaga in v mestu tudi po špecerijskih prodajalnicah.

Vprašanje 243. V toplem hlevu imamo 15 mladih, po 4 tedne starih prašičkov, katerim se na čuden način repki suše, in enemu je celo uže odpadel. Repki postanejo črnkasti in krastavi. Kaj je vzrok tej bolezni in kako pomagati? (Fr. V. v B.)

Odgovor: Po vsem soditi je bolezen Vaših prašičkov posebna oblika vraničnega prisada (antraks), tedaj rdečici podobna kužna bolezen, zato Vam ne moremo drugega svetovati nego poklicati večšega živinozdravnika.

Vprašanje 244. Sosed ima poldrugo leto staro telico, ki liže sebe in druga živinčeta ter dlako trga in žre, kolikor je more doseči. Drugače je živinče zdravo. Ako je to razvada, kako jo je odpraviti, in če je bolezen, kako jo ozdraviti? (J. M. v K.)

Odgovor: Grizenje in požiranje dlake je nasledek bolezni, ki nastane vsled pomankanja apna v krmi. Ta bolezen, ki se kaže tudi v glojenji lesa, žrenji cunj, blata, scalnice i. t. d., se pokaže povsod tam, koder zelo krmijo s senom z močvirnih travnikov ali pa z prav izsesanih, še nikoli gnojnih senožeti. Kako to bolezen zdraviti, o tem smo uže pogostokrat pisali v tem listu, sicer Vas pa opozarjamo na knjigo družbe sv. Mohorja „Domači živinazdravniki“, v kateri je na str. 75. in 76. ta bolezen tudi popisana.

Vprašanje 245. Ob trgatvi sem naredil vino razen iz svojega pridelka tudi še iz grozdja, kupljenega od mejašev. Ker nisem mogel grozdja sproti stiskati, ima vsled tega previsoko t. j. prerdečo barvo, dasi je drugače prav okusno. Res je, da je bilo tudi precej črnega grozdja vmes. Ker je pri nas le belo vino priljubljeno, prosim pouka, kako bi vinu previsoko barvo odvzel? (A. B. v R. na Štajarskem.)

Odgovor: Belemu vinu previsoko barvo odvzeti ni sredstva, ker čiščenje, ki res vinu nekaj barve vzame, prav neznačno pomaga. Če bi se pa večkrat zaporedoma vino čistilo, bi mu pa to zopet na drugi strani škodilo. Ako Vam moremo kaj svetovati, priporočamo Vam vino pustiti tako, kakršno je, ker to je najcenejše in najzanesljivejše.

Vprašanje 246. Moj konj se močno poti, menda zato, ker ima veliko in gosto dlako. Svetovali so mi, naj ga dam ostriči. Kaj menite Vi o tem, in ali ni nevarno, da se ostrižen konj prehladi? (A. U. v Št. V.)

Odgovor: Premochnemu t. j. redno velikem potenju je redkokedaj vzrok pregosta in predolga dlaka, ampak narava živali in njeno notranje počutje. Glede striženja konj omenjamo

sledeče: S striženjem se olajša snajenje in prepreči potenje v hlevu. Konji, ki morajo težko delati, se potijo, če so ostriženi ali ne. Neostriženim konjem se pa dlaka s potom napoji in postanejo vsled tega mokri. Kakor hitro nehajo delati, prične se pot sušiti, in ker pri sušenju nastane precejšen hlad, ki odtegne životu veliko toplote, nasledujejo razne bolezni vsled prehlajenja. Ostriženemu konju se pa pot uže med delom posuši. Ostrižen konj ostane torej suh in ni toliko podvržen prehlajenju. Ako neostriženega spotenega konja pripeljete v hlev, poti se še nekaj časa, kar mu vedno jemlje slast do jedi. Ostriženi konji tega ne kažejo, oni sploh raje jedo, ker vsled krepkejšega delovanja kože je vse prebavljanje pospešeno. Vzeti se pa mora v poštev, da ostrižen konj izhlapeva več toplote, zato jo je nadomeščati z boljšim krmljenjem. Iz vsega tega sledi, da je striči: 1.) konje, ki veliko delajo in se zato močno pote; 2.) konje, kateri so v gorkih hlevih ter se zato pote, vsled česar se porabi brez koristi veliko redilnih snovi; 3.) konje, ki so v vročih krajih; 4.) konje, ki so doma iz mrzlih krajev, koder so dobili gosto dlako, a so bili premeščeni v kak gorek kraj. Napačno je pa striči konje, ki se redkokedaj pote, ki žive v hladnih, velikih hlevih in v hladnem podnebju, kateri so večkrat razpostavljeni dežju, ki dobivajo največ le zeleno krmo, ki so uže stari in kateri se rabijo za plemo. — Kedaj je konja striči, ravna se potem, kedaj menjava dlako. Konj navadno prične dobivati zimsko dlako uže meseca septembra do meseca decembra. Kolikor prej ga ostrižemo, toliko prej mu dlaka doraste, in kolikor pozneje, toliko krajša ostane zimska dlaka. Pri nas je najboljšje striči konje meseca oktobra, in sicer kak prav gorak dan. Ostrižen konj bodi odet v hlevu najmanj osem dni ter ga je dobro snajiti. — Če se odločite svojega konja ostriči, pomislite tudi na burjo v Vašem kraju, katera ostriženemu konju ne bode neprijetna in ne nezdava.

Vprašanje 247. Na Slapu pri Vipavi so bili nekaj v navadi trije semnji, in sicer veliki ponedeljek, 22. novembra in 13. grudnia. Te semnje so pa opustili. Kaj je potrebno ukreniti, da se semnji zopet obnovijo, in kaj, da bi se na druge dneve prestavili? (A. F. na S.)

Odgovor: Semnjev na Slapu menda niso opustili, ampak sami so ponehali, ker nihče na semenj ni prišel. Da se ti semnji obnove, ni drugega pota, nego delati za nje obilo reklame, da se jih veliko ljudstva udeleži, zlasti pa kupcev in prodajalcev. Vaše, če tudi slabo ali nič obiskovane semnje morate pa vendar kot obstoječe smatrati, zato imate pravico prositi za njih prestavo na ugodnejše dneve. V ta namen morate vložiti do c. kr. deželne vlade prošnjo potom c. kr. okrajnega glavarstva ter v njej navesti dneve, na katere želite in zakaj želite semnje prestaviti. Prošnjo vložijo županstvo na podstavi ukrepa občinskega zbora. Okrajno glavarstvo vpraša potem vse sosednje semenjske občine, če imajo kaj proti preložitvi, in z odgovori na to vprašanje in s svojo priporočilno ali nepriporočilno opazko predloži prošnjo vladi. Vlada odstopi potem prošnjo v poročilo trgovski in obrtni zbornici ter kmetijski družbi in jo slednjič na podstavi prejetih poročil reši.

Vprašanje 248. Kedaj je najboljšje odrezati postranske veje mladim 2 do 3 metre visokim hojam? Mislim namreč veje pri tleh, ki delajo mlade hoje kosmate in grde. (J. I. v L.)

Odgovor: Da so hoje od vrha do tal obraščene, bode menda vzrok njih redkoba, vsled katere jih od vseh strani obseva solnce in rasto bolj narazen. Take hoje se hitreje debele. Gosto sajene hoje gredo pa hitreje v višavo, a ostanejo zato bolj tanke. Priporočamo Vam pustiti hoje, kakršne so. Ako jih pa vendar hočete obrezati, je pa za to edin primeren čas konec jeseni, to je druga polovica meseca novembra.

Vprašanje 249. Prosim, kako se prireja tista zmes za krmljenje čebel, o kateri ste pisali v 22. številki letošnjega „Kmetovalca“. Ali je ta zmes boljša krma nego sam med? (J. T. v Z.)

Odgovor: V dotičnem odstavku je menda dovolj jasno povedano, iz česa se naredi taka zmes. Vzame se namreč 20 delov medu, 1 del fine pšenične moke in 30 delov vode. Koliko velik naj bo en del, to je zavisno od tega, koliko čebel imate. Vzemite na pr. žlico za merilo ter vzemite 20 žlic medu, eno žlico moke in 30 žlic vode. Opozarjamo Vas, da ta krma ne sme postati prestara, ker razredčena strd kipi, dela se alkohol, ki se pozneje tudi skisa. Tako krmljenje je prav izvrstno, ker v njem dobe čebele tudi dovolj vode.

Vprašanje 250. Imam osem mesecev staro žrebico, ki je dobro krmljena in stoji v zdravem in suhem hlevu, a žrebica je na križu in ob rebrih vedno mokra, t. j. pokrita je z neko mastno tekočino. Ta tekočina nima nobenega duha, in tista dlaka, ki stoji kvišku, je, kakor da bi bila rosnata. Kaj je vzrok temu in kako odpraviti? (A. K. v L. v Istriji.)

Odgovor: Žrebica ima kožno bolezen, ki se imenuje moker lišaj. Vzroki niso natanko znani, ker razen slabega snaženja je lahko mokrim lišajem kaka druga notranja bolezen vzrok, zato je z lečenjem previdno postopati, in najboljšje je živinozdravnika poklicati. Lišaji se jako počasi zdravijo ter se uže ozdravljeni jako radi ponovijo. Pred vsem je skrbeti za dobro in redno krmljenje in pridno snaženje. Lišaji se zdravijo z notranjimi zdravili in zunanji, a vsa ta zdravila so taka, da jih more in sme rabiti le več živinozdravnik.

Vprašanje 251. Čital sem v zadnjem „Kmetovalcu“ o veliki gnojni moči koščene moke ter sem se spomnil, da sem enkrat bral o veliki vrednosti koščene moke kot dodatku krmi. Ker bi reč marsikaterega bralca utegnila zanimati, zato vprašam: Kako je kosti žgati, da so dobre za napravo koščene moke, kako jih potem drobiti in koliko fino, ali so vsake kosti za krmo dobre, katerim živalim jih je krmiti, koliko se sme na dan polagati vsakemu živinčetu take moke? Pristavljam, da jaz vzlic velikemu veselju, ki ga imam do živinoreje, nimam nikdar prav lepe živine, dasi ravno imam veliko krme. Vzrok temu je, da moja mrva raste v dolini na vlažnih tleh, večina pod sadnim drevjem, in da nima tiste redilne vrednosti, kakor krma z bližnjega Krasa ali Pivke. Živino s žitom ali z otrobi krmiti pa zopet preveč stane. (L. D. v K.)

Odgovor: Pritegniti Vam moremo, če trdite, da je Vaša krma premalo redilna in da zato ne morete vzrejati tako lepe živine samo z mrvo, kakor je mogoče Kraševcem in Pivčanom. Zato pa vendar ne smete trditi, da bi bila Vaša mrva za nič, nasprotno. Trdili bi, da je skoraj več vredna nego Pivška in Kraška, ker Vi jo pridelujete na bolj gnojnih tleh, le eno napako bode imela, t. j. da ima premalo apnenih snovi, zlasti fosforovo-kislega apna v sebi. Ta nedostatek se nadomesti s krmljenjem žita, kar pa stane preveč. Zato boste res ravno tiste uspehe dosegli s svojo krmo, če ji boste dodajali koščene moke, ki ni nič drugega kot fosforovo-kislo apno. Tudi gnojenje Vaših travnikov s fosforovo kislino in z apnom Vam bode pomagalo, to pa ne samo gledé boljše kakovosti krme, ampak tudi gledé večjega pridelka. Če hočete koščene moke pridelovati, sežgite kosti tako, da so popolnoma bele, potem jih stolcite v možnarji ter skozi gosto sito presejte. Še bolj bi Vam pa priporočali kupiti čisto fosforovokislega apna, ki je prodajata pod imenom „Futterkalk“ (krmsko apno) Dawidowski & Brukner na Dunaji (II. Novaragasse 42). Take moke stoji 100 kilogr. 25 gld. Eno odraslo govejo dobi na dan 30 do 40 gramov, eno mlado govejo ali žrebe pa 10 do 15 gramov. Ker 40 gr. stane še le 1 kr., so stroški zelo majhni, a videli boste čez leto dni gotov dober uspeh, zlasti pri mladi govedi. Breje krave naj zadnjih 6 tednov ne dobivajo nič te moke, pač pa potem nekoliko več, dokler imajo sesajoče tele pri sebi.

Gospodarske novice.

* Današnja številka je zadnja v tem letu, prihodnja izide 15. januarja l. 1893. Še enkrat prosimo vse tiste, ki ostanejo še dalje družbeni člani, oziroma naročniki „Kmetovalčevi“, ki pa niso še plačali letnine, oziroma naročnine, naj jo izvolijo precej plačati. Prvo številko prihodnjega letnika pošljemo brez izjeme vsem dosedanjim prejemnikom, zato pa prosimo, naj prve številke nihče ne vrne, če tudi prestane biti ud ali naročnik, ker drugo številko pošljemo brez izjeme samo tistim, ki so do tistega časa plačali letnino, oziroma naročnino.

* Nova podružnica naše družbe se je ustanovila v Šent Jarneji na Dolenjskem ter šteje uže okoli 50 udov. Isto tako nameravajo ustanoviti podružnico za fare Škocijan, Šmarjeto in Bučko. Podružnica v Krškem je dobila ves nov odbor in kaže najživahnejše delovanje. Z veseljem gledamo, kako se Dolenjci probujajo tudi glede kmetijskega napredka. — Podružnica v Lescah je tudi dobila nov odbor, in upati je, da postane ta podružnica enako delavna, kako je bila v svojem času pod umrlim predsednikom Homanom in Legatom. Nove podružnice v Radovljiskem okraju se snujejo za okoliš fare Mošenjske in za okoliš Kropenske, Kamnogoriške in Ovsiške fare. Ako se še te dve podružnici osnujeta, imel bode Radovljiski sodni okraj sedem podružnic.

* **Važno za vinske pokrajine.** Poslanec dr. Gustav Marchet je stavil v državnem zboru predlog, da se § 1. zakona z dne 28. marca t. l. (objavljen v 15. št. letošnjega Kmetovalca) tako popolni, da se izreče, da je povrniti brezobrestne naprednine za napravo novih vinogradov v 20 letnih obrokih, in sicer prvi obrok 10 let po prejemu prve naprednine, in da se smejo vknjižiti te naprednine na dotični vinograd pred vsemi drugimi tirjatvami. Upamo, da se ta predlog svoječasno v državnem zboru vzprejme, kar bi zelo veliko pomagalo našim vinščakom.

* **Na določbe glede oddaje družbenega drevja v l. 1893.** objavljene v današnji številki, opozarjamo vse družbene člane ter javljamo, da se jih bode družba strogo držala, zato priporočamo vsem tistim, ki žele drevja, da jih pazno prebero.

* **Na občni zbor samostalnega konjerejskega odseka,** ki bode v ponedeljek 9. januarja l. 1893., opozarjamo člane tega odseka. Vabilo in vzpored sta objavljena med uradnimi vestmi.

 Današnji številki sta priložena naslovna lista in kazali za letošnja letnika „Kmetovalca“ in „Vrtnarja“.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 15. decembra 1892.

Predsedoval je družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Murnik, navzoči so pa bili odborniki Folakovski, Goll, baron Lazarini, Lenarčič, Ogorelec, Šiška, Witschl, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in tajnik Pirc.

Odbor ukrene od novega l. 1893. naprej pošiljati družbena uradna naznanila v nemškem jeziku kot dopolnilo „Oeconomu“ tistim družbenim članom, ki dobivajo ta list namesto „Kmetovalca“. Ob enem pa tajništvu naroči skrbeti, da bo od l. 1894. mogoče izdavati uradna nemška naznanila skupno s kakim nemškim strokovnim listom, podobnim „Oeconomu“.

Gledé oddaje družbenega drevja v l. 1893. se določi, da ima pač vsak ud pravico do štirih drevcev na račun letnine ali pa proti

plačilu 25 kr. za eno, kar je pa čez štiri drevesa, pa le po 30 kr., in to z vsem vred t. j. z zavojem in vožnjo na kolodvor.

Glavni odbor se načelno izreče, da se vzame v bližini Ljubljane v najem primerna kmetija, ki naj služi za preskušanje semen, za povečanje drevesnice ter za vzgojo dragega govejega plemena. Tajništvu se naroči izdelati posebne predloge in podrobne proračune.

Od deželnega šolskega sveta izročene prošnje učiteljev ljudskih šol za razpisano državno podporo za šolsko vrtnarstvo ukrene odbor vrniti z opazko, da ne priporoča nikogar, pač pa prosi, da deželni šolski svet podeli v vsakem šolskem okraju najbolj zaslužnemu šolskemu vrtnarju po en delež te podpore, izvemo pa naj se tisti, ki so dobili letos ali lansko leto kako enako podporo.

Vsled poziva deželnega odbora se ukrene podružnici v Cerkljah pomagati, da se zboljšajo planine z napajališči.

Za razpisano državno ustanovo za kranjskega slušatelja na c. in kr. vojaškem živinozdravniškem zavodu na Dunaji ukrene odbor predlagati Ivana Rajarja iz Dečje Vasi pri Trebnjem.

Prošnji Krške podružnice za podporo za napravo ameriškega matičnjaka ter trtnice in za brezobrestna posojila za zasajenje novih vinogradov ukrene odbor predložiti najtopleje priporočeni deželnemu odboru.

Na vis. c. kr. deželno vlado se ukrene vložiti prošnjo za podporo za ustanovitev cepilne postaje za steklino psov in smrkavost konj.

Za nove člane so predlagani in se vzprejmejo gg.:

Burgar Janez, posestnik na Visokem; Popotnik Andrej, posestnik v Gornjih Tepah; Zdešar Janez, posestnik v Vnanjih Goricah; Oražem Peter, posestnik v Vnanjih Goricah; Avšič Jakob, posestnik in gostilničar v Klečah; Šinkovec Avgustin, duhovnik v Žužembergu; Zupančič Janez, župnik v Topli Rebri; Kos Josip, župnik v Seli pri Šumbregu; Jančigar Karol, župnik v Doberničah; Kjučevšek Ignacij, župnik v Šmihelu; Pehani Ivan, posestnik v Žužembergu; Kunstelj Rudolf, mizar v Škocijanu; Mazuran Nikolaj, c. kr. davkar na Brdu; Maganja Jože, posestnik v Gorenjah; Jurca Jože, posestnik in gostilničar v Bukovji; Marušič Jože, posestnik v Hrašah; Mihelčič Janez, posestnik in gostilničar v Hrašah; Lumber Andrej, posestnik v Hrašah; Mesesnu Andrej, posestnik mlina in žage in župan na Viču; Oblak Jakob, posestnik v Ljubljani; Marinko Andrej, posestnik na Glincah; Pekle Jarnej, posestnik an Glincah; Pavlič Franc, posestnik na Glincah; Rupnik Ivan, nadučitelj v Leskovcu; pl. Lenk Srečko, grajščak na Raki; Schener Karol, župan v Krškem; Pirc Franc, posestnik v Veliki Vasi, dr. Romih Tomaž, učitelj v Krškem; Košenina Janez, mesar v Ljubljani; Silc Pavel, učitelj in organist v Vremah; Novak Franc, posestnik v Britofu; Dekleva Jakob, posestnik v Britofu; Rustja Josip, nadučitelj v Košani; Selan Fran, posestnik v Domžalah.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja pomladi l. 1893.

1.) Vsaka podružnica mora naznaniti najkasneje do 15. dne januarija vsakega leta, ali zahteva za svoje ude brezplačno sadnega drevja.

2.) Tiste podružnice, ki to zahtevajo, morajo celo letnino oddati glavnemu odboru.

3.) Glavni odbor je dolžan, ako se družabnik o pravem času zgłosi, prihraniti mu 4 drevesa, bodisi brezplačno (glej točko 1.) ali proti plačilu 25, oziroma 30 kr. za eno drevo.

4.) Za ta 4 drevesa se je zglasti najkasneje do 15. dne februarja meseca pri glavnem odboru.

5.) Ker pa je očitno, da bode preostajalo drevja, vzprejemala se bodo do 1. marca naročila od udov tudi na več nego 4 drevesa. Po 1. marcu bode odbor precej naznanil vsakemu naročniku,

koliko dreves mu je moči dati. Pri določevanju dreves posameznim naročnikom gledalo se bode na to, da se skrči število dreves, če bo treba, najprej pri večih naročitvah; tistim pa, ki naroče le do 20 dreves, osobito kmetovalcem, ne bode se krčilo število dreves, če bo le mogoče izvršiti naročitve. Cena drevesu je 30 kr., izvzemši one, ki jih omenja štev. 3.

6.) Od 1. dne marca dalje sme glavni odbor izvrševati vsa naročila, ako je še kaj drevja, in sicer po vrsti, kakor dojdejo. Cena enemu drevesu za neude je 60 kr.

7.) Vse navedene cene veljajo na mestu drevesnice, oziroma na mestu kolodvora Ljubljanskega, in sicer z zavojem vred.

Opomba: Letošnjo pomlad se bode oddajalo tudi pritlično drevje, to je tako, ki je pripravno za vzgojo pritličnih piramid.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v ljubljani.

V a b i l o

na občni zbor samostojnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki bode v ponedeljek 9. januarja l. 1893. ob 10. uri dopoldne v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

VZPORED:

- 1.) Poročilo o delovanju l. 1892.
- 2.) Poročilo blagajnikovo.
- 3.) Volitev po pravilih izstopivših dveh odbornikov.
- 4.) Predlogi in nasveti posameznikov.

Samostojni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Fr. Povše s. r., predsednik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe v Begunjah, ki bode v nedeljo 8. januarja popoldne po cerkvenem opraviilu v šoli.

VZPORED:

- 1.) Poročilo predsednikovo o delovanju in račun za leto 1892.
- 2.) Pončen govor družbenega tajnika Gustava Pirca.
- 3.) Vplačevanje udnine za leto 1893.
- 4.) Prosti govori in nasveti družabnikov.

Z ozirom na 2. točko vzporeda je želeli, da se vsi udje in tudi drugi za kmetijski napredek zanimajoči se kmetovalci udeležijo zborovanja.

V Begunjah na Gorenjskem dne 20. decembra 1892.

Josip Turk, predsednik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe na Vačah, ki bode dne 8. januarja 1893. l. ob 3. uri popoldne v šoli na Vačah.

VZPORED:

- 1.) Govor.
- 2.) Poročilo tajnikovo o podružničnem delovanju.
- 3.) Poročilo blagajnikovo.
- 4.) Posvetovanje o porabi društvene čistilnice za žito.
- 5.) Nasveti posameznih udov.
- 6.) Vpisovanje novih udov.

Na ta zbor so povabljeni udje in neudje, ki žele pristopiti k c. kr. kmetijski družbi.

M. Poč, prvomestnik.